

Spis treści

Wstęp	11
ROZDZIAŁ I Dwujęzyczność	16
1. Dwujęzyczność jako obszar badawczy logopedii	19
2. Dwujęzyczne dziecko	21
2.1. Kim jest dwujęzyczne dziecko?	21
2.2. Rodzaje dziecięcej dwujęzyczności	25
3. Dwujęzyczny mózg	27
ROZDZIAŁ II Rozwój mowy dziecka dwujęzycznego	32
1. Etapy dwujęzycznego rozwoju mowy	36
2. Symultaniczny vs. sekwencyjny rozwój mowy	40
3. Kształtowanie się systemów językowych	42
3.1. Rozwój systemów fonologiczno-fonetycznych	43
3.2. Rozwój systemów leksykalno-semantycznych	51
3.2.1. Zasób słownictwa	52
3.2.2. Słownik umysłowy dwujęzycznego dziecka	55
3.3. Rozwój systemów morfosyntaktycznych	57
3.3.1. Od holofrazy do narracji	58
3.3.2. Mieszanie języków	62
4. Czynniki środowiskowe a rozwój dwujęzycznej mowy	66
4.1. Wpływ doświadczeń językowych na rozwój języków	67
4.2. Edukacja w języku odziedziczonym	72
ROZDZIAŁ III Zaburzenia rozwoju i dwujęzyczność	75
1. Czy istnieje <i>okres ciszy</i> ?	76
2. Alalia	79
2.1. Diagnoza alalii	83
2.2. Alalia a inne zaburzenia	84
2.2.1. Alalia a autyzm	85
2.2.2. Alalia a dysleksja	85
2.3. Dwujęzyczne dziecko z alalią	88
3. Autyzm	91
3.1. Diagnoza autyzmu	92
3.2. Dwujęzyczne dziecko z autyzmem	94

ROZDZIAŁ IV Diagnoza logopedyczna dziecka dwujęzycznego	97
1. Badanie rozwoju języków	102
1.1. Badanie rozumienia znaczeń i użycia symboli	102
1.2. Badanie poziomu wyabstrahowanych reguł	104
1.3. Badanie wymowy dwujęzycznych dzieci	106
2. Badanie mowy dzieci dwujęzycznych	111
2.1. Założenia metodologiczne. Przedmiot i cele badań	112
2.2. Narzędzia diagnostyczne i zadania eksperymentalne	115
2.2.1. Badanie ręczności	115
2.2.2. Próby niewerbalne	116
2.2.3. Próby werbalne	116
2.2.3.1. Dialog	117
2.2.3.2. Nazywanie	117
2.2.3.3. Opowiadanie	120
Rozdział V Rozwój neurotypowy (model rozwojowy)	121
1. Charakterystyka badanej grupy	121
2. Mowa dwujęzycznych dzieci o normatywnym rozwoju lingwistycznym	123
2.1. Sprawność leksykalna. Nazywanie obiektów i czynności	123
2.1.1. Mieszanie języków podczas nazywania obiektów i czynności	128
2.2. Sprawność morfosyntaktyczna	130
2.2.1. Morfoskładnia języka odziedziczonego	
Dwujęzyczność klasyczna	134
2.2.2. Morfoskładnia języka odziedziczonego	
Dwujęzyczność pierwszego pokolenia	138
2.2.3. Mieszanie języków podczas rozmowy i opowiadania	144
2.3. Dwujęzyczność badanych dzieci	146
2.3.1. Język mniejszości klasycznie dwujęzycznych dzieci	146
2.3.2. Język większości dzieci z polskich rodzin	151
2.4. Sprawność artykulacyjna	155
2.4.1. Substytucje	158
2.4.1.1. Polski szereg głosek prepalatalnych /ç/, /z/, /tç/, /dz/	159
2.4.1.2. Polski szereg głosek retrofleksyjnych /ʂ/, /z/, /tʂ/, /dʒ/	
oraz angielski szereg głosek zadziąsłowych /ʃ/, /z/, /tʃ/, /dʒ/	161
2.4.1.3. Polskie /r/ oraz angielskie /ɹ/	166
2.4.1.4. Angielski szereg głosek dentalnych /θ/, /ð/	169
2.4.2. Niezakończony a opóźniony rozwój artykulacji	
w dwujęzyczności	171
2.4.3. Wadliwe artykulacje	175
2.4.4. Słuch fonemowy a rozwój wymowy w dwujęzyczności	179
2.4.5. Terapia a stymulacja rozwoju mowy (w tym wymowy)	
w sytuacji dwujęzyczności	181
3. Podsumowanie	185

ROZDZIAŁ VI Rozwój zaburzony	189
1. Alalia. Charakterystyka badanej grupy	189
1.1. Mowa dwujęzycznych dzieci z alalią	192
1.1.1. Sprawność leksykalna. Nazywanie obiektów i czynności	192
1.1.1.1. Mieszanie języków podczas nazywania obiektów i czynności	196
1.1.2. Sprawność morfosyntaktyczna	196
1.1.2.1. Mieszanie języków podczas rozmowy i opowiadania	198
1.1.2.2. Morfoskładnia języka odziedziczonego dzieci z alalią	199
1.1.2.3. Konsekwencje niskiej sprawności morfosyntaktycznej dzieci z alalią	202
1.1.3. Sprawność artykulacyjna	204
1.1.3.1. Zaburzenia paradygmatyczne	205
1.1.3.2. Zaburzenia syntagmatyczne	206
1.2. Studium przypadku	207
1.2.1. Dziewczynka D. [4;1]	207
1.2.2. Chłopiec T. [4;6]	209
1.2.3. Chłopiec W. [5;1]	212
1.3. Podsumowanie	214
2. Autyzm. Charakterystyka badanej grupy	216
2.1. Objawy autyzmu u badanych dzieci	219
2.2. Podsumowanie	220
3. Biografie językowe	221
3.1. Historia Juliana	223
3.2. Historia Adama	242
3.3. Historia Kuby	250
Zakończenie	254
Bibliografia	258
Aneks	286
Wykaz zdjęć, tabel, wykresów i rysunków	289